

АНОТАЦІЯ

Паска Т. В. Розвиток гуцульщинознавства в системі національної освіти і виховання дітей та молоді (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки». Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Міністерство освіти і науки України, Івано-Франківськ, 2022.

Дисертацію присвячено дослідженню особливостей розвитку гуцульщинознавства як регіонального етнографічного компонента в системі національної освіти і виховання дітей та молоді наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. (1985-2015 рр.). Зазначений період був надзвичайно насичений і вагомий в аспекті зародження і розвитку активного народознавчого руху в освітньому просторі України, відродження гуцульської школи, діяльності наукових і методичних закладів та установ, які досліджували педагогічні можливості гуцульської етнокультурної спадщини.

В українській педагогічній науці відсутнє цілісне дослідження процесів становлення гуцульської школи, впровадження регіонального етнографічного компонента в освітньому просторі усіх трьох частин Гуцульщини – Галицької, Буковинської і Закарпатської, особливостей різних моделей гірських закладів освіти, фрагментарно висвітлено просвітницько-культурну, освітньо-наукову діяльність фундаторів сучасного гуцульщинознавства.

Важливість теми дослідження актуалізується низкою таких чинників: 1) зростанням інтересу науковців і освітян до вивчення феномена широкого народознавчого руху після проголошення незалежності України, практичного досвіду впровадження регіонального етнографічного компонента в закладах освіти Карпатського регіону; 2) необхідністю наукового обґрунтування впливу гірського середовища на розвиток і виховання молодого покоління, формування його світогляду в контексті забезпечення сталого розвитку Гуцульщини; 3) унікальністю інноваційного проекту гуцульської школи та

багатолітньої науково-педагогічної спадщини його ініціатора Петра Лосюка, доцільністю поширення цього досвіду в інших етнографічних регіонах України; 4) пошуком нових шляхів формування компетентнісного підходу до управління сучасним закладом освіти як цілісною педагогічною системою, формуванням готовності освітян до інноваційної діяльності в умовах реалізації концепції Нової української школи; 5) необхідністю посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді в умовах сучасної російсько-української війни.

Метою дослідження визначено комплексний аналіз розвитку гуцульщинознавства в системі національної освіти й виховання дітей і молоді наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. задля творчого використання теоретичних і практичних надбань у цій сфері в інших етнографічних регіонах нашої країни.

Теоретичною основою проблеми дослідження стала нова гуманістична парадигма української освіти, яка забезпечує сприятливі умови для впровадження регіонального етнографічного компонента в освітній процес (В. Андрущенко, Б. Гершунський, Т. Гуцан, Д. Дзвінчук, В. Кремінь, В. Луговий, В. Лутай, В. Огнев'юк, В. Шадриков та ін.), праці з теорії і практики національної освіти і виховання (О. Вишневський, П. Кононенко, Ю. Руденко, О. Савченко, Р. Скульський, М. Стельмахович, Б. Ступарик, О. Сухомлинська). Проблеми функціонування та моделювання гірської, у т. ч. гуцульської школи, розглядали у своїх працях М. Антонець, Г. Білавич, О. Будник, А. Григорук, О. Джус, М. Домашевський, І. Зеленчук, М. Лаврук, В. Лаппо, Н. Лисенко, П. Лосюк, Н. Луцан, В. Мелешко, Т. Мінченко, М. Оліяр, І. Пелипейко, Л. Прокопів, М. Проц, В. Химинець, В. Хрущ, І. Червінська, П. Шкрібляк та ін.

Методологічне значення має і низка нормативних документів, які використано у дослідженні. Серед них – Концепція української школи Прикарпаття (1990), Концепція гуцульської школи як регіональної української національної школи (1994), регіональна програма «Освіта Гуцульського краю» (1994), Концепція українського національного виховання учнів загальноосвітньої школи в умовах Прикарпаття (1995); концептуальні засади

міжнародного науково-дослідного проєкту ПНУ ім. В. Стефаника «Гірська школа Українських Карпат» (2006). Сталий розвиток Гуцульщини, збереження і популяризація її автентичної етнокультурної спадщини зумовлюється такими нормативно-правовими актами, як Закони України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» (1995), «Про народні художні промисли» (2001), «Про ратифікацію Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат» (2004), Указ Президента України «Про збереження і популяризацію гуцульської культури» (2009), Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми розвитку регіону Українських Карпат на 2020-2022 роки» (2019).

У дисертації уточнено і конкретизовано значення поняття «гуцульщинознавство», його взаємозв'язок і співвідношення з народознавством і українознавством, виокремлено такі напрями розвитку сучасного гуцульщинознавства, як педагогічний, історико-краєзнавчий, природничо-географічний, філологічний, фольклорно-етнографічний, культурно-мистецький. Узагальнення теоретичних позицій багатьох дослідників дало змогу констатувати, що гуцульщинознавство – один із розділів українознавства та народознавства, який містить систему знань про етнографічний український регіон – Гуцульщину: історію, географію, природу, екологію, соціально-економічне становище, фольклор, літературу, народне мистецтво, діалекти гуцулів, їхні звичаї, традиції, обряди, релігію, родинні та громадські відносини, матеріальну і духовну культуру.

У дисертації доводиться ефективність залучення в освітньо-виховний процес елементів етнокультури як засобів формування ціннісного ставлення до рідного краю, національної свідомості і патріотизму, етнічної ідентичності. У цьому контексті з'ясовано педагогічний потенціал гуцульського культурного феномена, наголошується на тому, що гуцульська культура – невід'ємна складова єдиного українського культурного ландшафту.

Аналіз джерельної бази з досліджуваної проблеми дав змогу виокремити такі компоненти, що формують педагогічний потенціал гуцульської етнокультурної спадщини: 1) гуцульська народна педагогіка; 2) рідна мова та її

гуцульські діалекти; 3) історична спадщина; 4) усна народна творчість; 5) народні свята, традиції, звичаї та обряди; 6) декоративно-прикладне мистецтво; 7) музичне і танцювальне мистецтво; 8) родинно-побутова культура; 9) архітектурні пам'ятки; 10) музейна педагогіка; 11) туристсько-краєзнавчі маршрути; 12) етнофестивальний рух; 13) ландшафтно-паркові пам'ятки.

Враховуючи мету і завдання роботи, специфіку об'єкта і предмета дослідження, у дисертації запропоновано таку періодизацію розвитку сучасного гуцульщинознавства в системі національної освіти і виховання дітей та молоді:

- перший період (1985-1990) – зародження народознавчого руху на Гуцульщині та піднесення гуцульщинознавчих досліджень у західній діаспорі, помітними подіями якого стали утворення Українського світового об'єднання гуцулів, заснування періодичного видання «Гуцульщина», завершення роботи науковців Гуцульського дослідного інституту в Чикаго над багатотомною «Історією Гуцульщини», публікація та широке обговорення Концепції української школи Прикарпаття Р. Скульського;

- другий період (1991-1995) – становлення гуцульської школи, позначений розробкою Концепції гуцульської школи як регіональної української національної школи, прийняттям регіональної програми «Освіта Гуцульського краю», формуванням Гуцульської освітянської ради як громадського науково-методичного об'єднання педагогів усіх гуцульських районів, заснуванням перших наукових установ із дослідження гуцульщинознавства – Філії «Гуцульщина» Науково-дослідного інституту українознавства МОН України (Верховина) та науково-дослідної лабораторії «Гуцульська етнопедагогіка і гуцульщинознавство» Національної академії педагогічних наук України та Косівської районної ради (Косів); розробкою навчальних програм із гуцульщинознавства та реалізацією пілотного проєкту з їх упровадження в Яворівській школі на Косівщині; заснуванням періодичного часопису «Гуцульська школа» для освітян усієї Гуцульщини; започаткуванням курсової перепідготовки вчителів Гуцульщини із проблем впровадження регіонального етнографічного компонента на базі Івано-Франківського,

Чернівецького і Закарпатського обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти та районних методичних кабінетів при відділах освіти;

- третій період (1996-2002) – науково-теоретичне та методичне обґрунтування гуцульщинознавства як розділу науки та навчального предмета, розширення експериментальної бази його використання в освітньому процесі на основі вдосконалення і рекомендування для використання «Орієнтовної програми з гуцульщинознавства для загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та вищих навчальних закладів»; організація роботи над створенням навчально-методичного забезпечення для педагогів і учнів – книжкової серії «Бібліотека гуцульської школи»; утвердження нових форм і методів популяризації гуцульщинознавства серед педагогів, дітей та молоді (Гуцульські педагогічні читання, зльоти обдарованої учнівської молоді Гуцульщини, заочна олімпіада з гуцульщинознавства, українознавчі експедиції, захист випускних творчих робіт (матур), обмін досвідом із дослідниками Гуцульщини в Україні та за кордоном, активна участь у проведенні гуцульських етнофестивалів); завершення науково-дослідного експерименту «Школа здібностей» на базі Яворівської школи;

- четвертий період (2003-2007) – удосконалення навчально-методичної бази й урізноманітнення форм вивчення гуцульщинознавства; вихід у світ монографії П. Лосюка «Регіональний етнографічний компонент у сучасній школі», в якій висвітлено теоретичні засади та досвід викладання гуцульщинознавства; розробка регіональних проєктів «Гуцульська школа майбутнього»; початок реалізації міжнародного проєкту на базі ПНУ ім. В. Стефаника «Гірська школа. Стан. Проблеми. Перспективи розвитку»; заснування наукового часопису «Гірська школа Українських Карпат»;

- п'ятий період (2008-2015) – завершення формування різноваріантних моделей навчально-виховних систем гуцульських шкіл, надання Яворівській школі статусу «Авторська школа»; поява сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у процесі вивчення гуцульщинознавства; організаційна робота щодо створення науково-дослідної лабораторії «Гірська школа Українських Карпат» на базі ПНУ ім. В. Стефаника; оновлення змісту,

форм і методів національно-патріотичного виховання дітей і молоді в умовах російсько-української війни; удосконалення й оновлення навчального програмного забезпечення вивчення гуцульщинознавства відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти.

У роботі наголошується, що у досліджуваний період сформувалося два основних підходи до вивчення гуцульщинознавства в закладах освіти: 1) як окремий систематичний курс (позиція науково-дослідної лабораторії «Гуцульська етнопедагогіка та гуцульщинознавство»); 2) у процесі вивчення навчального курсу українознавства (позиція Філії «Гуцульщина» Науково-дослідного інституту українознавства МОН України).

Важливе місце у дисертації відведено висвітленню педагогічної, наукової та громадської діяльності члена-кореспондента НАПН України, Народного вчителя України, керівника Яворівської загальноосвітньої школи (Івано-Франківщина) Петра Васильовича Лосюка (1936-2020) щодо створення авторської гуцульської школи, з'ясуванню сутності провідних положень його наукового доробку.

Наукова новизна дисертації зумовлена поставленими завданнями та результатами їх розв'язання. У науковій роботі вперше:

- проаналізовано й узагальнено розвиток гуцульщинознавства як розділу українознавства та навчального предмета наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. в освітньому просторі усіх трьох частин Гуцульщини – Галицької, Буковинської, Закарпатської;

- уведено до наукового обігу масив різновидових джерел, що стосуються розбудови гуцульської школи (матеріали Надвірнянського і Верховинського районних державних архівів; Івано-Франківського, Чернівецького та Закарпатського обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти (ОППО); обласних управлінь (департаментів) освіти і науки та районних відділів освіти Гуцульського регіону; періодика гуцульської діаспори; праці сучасних польських дослідників гуцульщинознавства);

- здійснено класифікацію й аналіз регіональних навчальних програм із гуцульщинознавства, систематизовано і проаналізовано діяльність близько

трьох десятків моделей навчально-виховних систем гуцульських шкіл, узагальнено їхні спільні риси та виокремлено особливості педагогічних технологій кожної;

- обґрунтовано і схарактеризовано основні етапи розвитку сучасного гуцульщинознавства у 1985-2015 рр.;

- здійснено комплексне дослідження діяльності фундатора сучасного гуцульщинознавства П. Лосюка;

- визначено перспективні напрями розвитку гуцульщинознавства та формування інноваційного освітнього середовища в Гуцульському регіоні.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що його матеріали можуть бути використані у науково-дослідницькій (написання праць з теорії та історії педагогіки; методики викладання навчальних дисциплін педагогічного циклу; педагогічної персоналістики; краєзнавства, українознавства, культурознавства) та освітньо-виховній (для створення навчальних програм, підручників і посібників, навчально-методичної літератури, планування просвітницьких заходів, розробки навчальних інтернет-ресурсів) роботі. З цією метою нами розроблено і рекомендовано до практичного використання науковцями та освітянами-практиками такі авторські розробки і матеріали: «Дослідники основних напрямів гуцульщинознавства (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)»; «Моделі навчально-виховних систем гуцульських шкіл наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.»; «Програмно-методичне забезпечення вивчення гуцульщинознавства (1991-2013)»; «Логіко-функціональна модель діяльності Гуцульської освітянської ради з упровадження гуцульщинознавства в освітньому просторі регіону (1991-2015 рр.)»; «Концепція мобільного додатку «Hutsul 24» для педагогів, учнів, батьків та всіх зацікавлених гуцульщинознавством»; «Головні види та осередки народного мистецтва Гуцульщини»; «Рекомендований перелік архітектурних і ландшафтно-паркових пам'яток Гуцульщини для ознайомлення (відвідування) в процесі вивчення гуцульщинознавства»; «Використання виховних можливостей та педагогічного потенціалу гуцульської етнокультурної

спадщини в процесі вивчення гуцульщинознавства»; «Науково-педагогічні ідеї Петра Лосюка».

Ключові слова: Гуцульщина, гуцульщинознавство, національна освіта, національне виховання, гірська школа, сільська школа, українознавство, народознавство, етнопедагогіка, музейна педагогіка, інноваційні технології навчання, інноваційний досвід, підготовка майбутнього вчителя, освітній процес, етнокультурний потенціал.

ANNOTATION

Paska T. V. Development of Hutsul studies in the system of national education and upbringing of children and youth (late XX – early XXI centuries). Qualifying scientific paper on the rights of the manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 011 “Educational, pedagogical sciences”. Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Ivano-Frankivsk, 2022.

The dissertation is devoted to the study of the peculiarities of the development of Hutsul studies as a regional ethnographic component in the system of national education and upbringing of children and youth in the late XXth and early XXIst centuries (1985-2015). This period was extremely rich and significant in terms of the origin and development of an active ethno-cultural movement in the educational space of Ukraine, the revival of the Hutsul school, the activities of scientific and methodological institutions and establishments that explored the pedagogical possibilities of hutsul ethnocultural heritage.

In Ukrainian pedagogical science there is no holistic study of the processes of formation of Hutsul school, introduction of regional ethnographic component in the educational space of all three parts of Hutsulshchyna – Galicia, Bukovina and Zakarpattia, features of various models of mountain educational institutions, fragmentary coverage of educational, cultural and scientific activities of founders of modern Hutsul studies.

The importance of the research topic is actualized by a number of the following factors: 1) the growing interest of scientists and educators in the study of the phenomenon of a broad populist movement after the proclamation of Ukraine's independence, practical experience in the introduction of a regional ethnographic component in educational institutions of the Carpathian region; 2) the need for scientific substantiation of the influence of the mountain environment on the development and upbringing of the younger generation, the formation of its worldview in the context of ensuring the sustainable development of Hutsulshchyna; 3) the uniqueness of the innovative project of the Hutsul school and the long-term scientific and pedagogical heritage of its initiator Petro Losyuk, the expediency of disseminating this experience in other ethnographic regions of Ukraine; 4) searching for new ways to form a competent approach to the management of modern educational institution as a holistic pedagogical system, the formation of readiness of educators for innovation in the implementation of the concept of the New Ukrainian School; 5) the need to strengthen the national and patriotic education of children and youth in the modern Russian-Ukrainian war.

The purpose of the study is a comprehensive analysis of the development of Hutsul studies in the system of national education and upbringing of children and youth in the late XXth and early XXIst centuries for the creative use of theoretical and practical achievements in this area in other ethnographic regions of our country.

The theoretical basis of the problem of research was the new humanistic paradigm of Ukrainian education, which provides favorable conditions for the introduction of a regional ethnographic component in the educational process (V. Andrushchenko, B. Gershunskyi, T. Hutsan, D. Dzvinchuk, V. Kremin, V. Lugovyi, V. Lutay, V. Ogneviuk, V. Shadrikov etc.), works on the theory and practice of national education and upbringing (O. Vishnevskyi, P. Kononenko, Y. Rudenko, O. Savchenko, R. Skulskyi, M. Stelmakhovych, B. Stuparyk, O. Sukhomlynska). Problems of functioning and modeling of mountain, including Hutsul school, were considered in their works by M. Antonets, G. Bilavych, O. Budnyk, A. Grigoruk, O. Dzus, M. Domashevskyi, I. Zelenchuk, M. Lavruk, V. Lappo, N. Lysenko, P. Losyuk, N. Lutsan, V. Meleshko, T. Minchenko,

M. Oliyar, I. Pelypeyko, L. Prokopiv, M. Prots, V. Khyminets, V. Khrushch, I. Chervinska, P. Shkriblyak etc.

Methodological importance is a number of regulatory documents that are used in the study. Among them are the Concept of the Ukrainian School of Prykarpattya (1990), the Concept of the Hutsul School as a Regional Ukrainian National School (1994), the regional program “Education of the Hutsul region” (1994), the Concept of Ukrainian national education of secondary school students in the Carpathian region (1995); conceptual principles of the international research project of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University “Mountain School of Ukrainian Carpathians” (2006). The sustainable development of Hutsulshchyna, preservation and popularization of its authentic ethnocultural heritage is determined by such normative legal acts, as the Laws of Ukraine “On the Status of Mountain Settlements in Ukraine” (1995), “On Folk Art Crafts” (2001), “On Ratification of the Framework Convention for the Protection and Sustainable Development of the Carpathians” (2004), the Decree of the President of Ukraine “On the Preservation and Popularization of Hutsul Culture” (2009), the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On Approval of the State Program development of the Ukrainian Carpathian region for 2020-2022” (2019).

The dissertation clarifies and specifies the meaning of the concept of “Hutsul studies”, its relationship and correlation with ethnology and Ukrainian studies, singles out such directions of development of modern Hutsul studies as pedagogical, historical and local lore, natural-geographical, philological, folklore-ethnographic, cultural and artistic. The generalization of the theoretical positions of many researchers made it possible to state that hutsulshchyna is one of the sections of Ukrainian studies and ethnology, which contains a system of knowledge about ethnographic Ukrainian region – Hutsul region: history, geography, nature, ecology, socio-economic situation, folklore, literature, folk art, hutsul dialects, their customs, traditions, rituals, religion, family and social relations, material and spiritual culture.

The dissertation proves the effectiveness of involving elements of ethnoculture in the educational process as a means of forming a value attitude to the native land, national consciousness and patriotism, ethnic identity. In this context, the pedagogical

potential of the Hutsul cultural phenomenon is clarified, it is emphasized that Hutsul culture is an integral part of a single Ukrainian cultural landscape.

The analysis of the source base on the problem under study made it possible to distinguish the following components that form the pedagogical potential of hutsul ethnocultural heritage: 1) Hutsul folk pedagogy; 2) native language and its Hutsul dialects; 3) historical heritage; 4) oral folk art; 5) folk holidays, traditions, customs and rituals; 6) decorative and applied art; 7) musical and dance art; 8) family culture; 9) architectural monuments; 10) museum pedagogy; 11) tourist and local lore routes; 12) ethno-festival movement; 13) landscape and park monuments.

Taking into account the purpose and objectives of the work, the specifics of the object and subject of research, the dissertation proposes the following periodization of the development of modern Hutsul studies in the system of national education and upbringing of children and youth:

- the first period (1985-1990) – the birth of the ethno-education movement in Hutsulshchyna and the rise of Hutsul studies in the Western diaspora, notable events of which were the formation of the Ukrainian World Association of Hutsuls, the establishment of the periodical “Hutsulshchyna”, the completion of the work of scientists of the Hutsul Research Institute in Chicago on the multivolume “History of Hutsulshchyna”, the publication and broad discussion of the Concept of the Ukrainian School of The Carpathians by R. Skulskyi;

- the second period (1991-1995) – the formation of Hutsul school, marked by the development of the Concept of Hutsul school as a regional Ukrainian national school, the adoption of the regional program “Education of Hutsul region”, the formation of the Hutsul Educational Council as a scientific and methodological association of teachers of all Hutsul districts, the establishment of the first scientific institutions for the study of Hutsul studies – the Branch “Hutsulshchyna” of the Research Institute of Ukrainian Studies of the Ministry of Education and Science of Ukraine (Verkhovyna) and scientific and research laboratory “Hutsul ethnopedagogy and Hutsul studies” of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (Kosiv); development of training programs on Hutsul studies and implementation of a pilot project on their implementation at the Yavoriv school in Kosiv region; establishment of a periodical

journal “Hutsul School” for educators throughout the Hutsul region; launching a retraining course for Hutsul teachers on the problems of implementing the regional ethnographic component on the basis of Ivano-Frankivsk, Chernivtsi and Zakarpattia regional institutes of postgraduate pedagogical education and district methodical offices at education departments;

- the third period (1996-2002) – scientific and theoretical and methodological substantiation of Hutsul studies as a section of science and educational subject, expansion of the experimental base of its use in the educational process on the basis of improvement and recommending for the use of the “Indicative program on Hutsul studies for secondary schools, gymnasiums, lyceums and higher educational institutions”; organization of work on the creation of educational and methodological support for teachers and students – the book series “Library of Hutsul school”; establishment of new forms and methods of popularization of Hutsul studies among teachers, children and youth (Hutsul pedagogical readings, rises of gifted student youth of Hutsulshchyna, correspondence Olympiad in Hutsul studies, Ukrainian studies expeditions, protection of graduation creative works (matura), exchange of experience with researchers of Hutsul region in Ukraine and abroad, active participation in Hutsul ethno-festivals); completion of the research experiment “School of Abilities” on the basis of Yavoriv school;

- the fourth period (2003-2007) – improvement of the educational and methodological base and diversion of forms of study of Hutsul studies; the release of P. Losyuk’s monograph “Regional Ethnographic Component in Modern School”, which highlights the theoretical foundations and experience of teaching Hutsul studies; development of regional projects “Hutsul School of the Future”; start of implementation of the international project on the basis of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University “Mountain school. State. Problems. Prospects for development”; establishment of the scientific journal “Mountain school of the Ukrainian Carpathians”;

- the fifth period (2008-2015) – completion of the formation of multi-orientation models of educational systems of Hutsul schools, granting Yavoriv school the status of “Author’s school”; the emergence of modern information and communication

technologies in the process of studying Hutsul studies; organizational work on the creation of a research laboratory “Mountain school of the Ukrainian Carpathians” on the basis of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University; updating the content, forms and methods of national-patriotic education of children and youth in the conditions of the Russian-Ukrainian war; improvement and updating of educational software for the study of Hutsul studies in accordance with the State Standard of Basic and Complete General Secondary Education.

The paper notes that in the study period, two main approaches to the study of Hutsul studies in educational institutions were formed: 1) as a separate systematic course (the position of the research laboratory “Hutsul ethnopedagogy and Hutsul studies”); 2) in the process of studying the training course of Ukrainian studies (position of the Branch “Hutsulshchyna” of the Research Institute of Ukrainian Studies of the Ministry of Education and Science of Ukraine).

An important place in the dissertation is given to the coverage of pedagogical, scientific and social activities of a corresponding member of the NAES of Ukraine, a People’s Teacher of Ukraine, the head of the Yavoriv secondary school (Ivano-Frankivsk region) Petro Vasyliovych Losyuk (1936-2020) on the creation of an author’s Hutsul school, ascertaining the essence of the leading provisions of his scientific work.

The scientific novelty of the dissertation is due to the tasks and results of their solution. In scientific work for the first time:

- the development of Hutsul studies as a section of Ukrainian studies and educational subject in the late XXth and early XXIst centuries was analyzed and summarized. in the educational space of all three parts of Hutsulshchyna – Galician, Bukovynian, Zakarpattia;

- introduced into scientific circulation an array of varietal sources, related to the development of Hutsul school (materials Nadvirna and Verkhovyna district state archives; Ivano-Frankivsk, Chernivtsi and Zakarpattia regional institutes of postgraduate pedagogical education; regional departments of education and science and district departments of education of Hutsul region; periodicals Hutsul diaspora; works of modern Polish researchers Hutsul studies);

- the classification and analysis of regional educational programs on Hutsul studies was carried out, the activities of about three dozen models of educational systems of Hutsul schools were systematized and analyzed, their common features were summarized and the features of pedagogical technologies of each were distinguished;

- substantiated and characterized the main stages of the development of modern Hutsul studies in 1985-2015;

- a comprehensive study of the activity of the founder of modern Hutsul studies P. Losyuk was carried out;

- perspective directions of Hutsul studies development and formation of innovative educational environment in Hutsul region are determined.

The practical significance of the research results lies in the fact that its materials can be used in research (writing works on the theory and history of pedagogy; methods of teaching educational disciplines of the pedagogical cycle; pedagogical personalities; local lore, Ukrainian studies, cultural studies) and educational (for the creation of educational programs, textbooks and manuals, educational and methodological literature, planning educational activities, development of educational events, development of educational internet resources) work. To this end, we have developed and recommended for practical use by scientists and practitioners the following author's developments and materials: "Researchers of the main directions of Hutsul studies (late XXth – early XXIst centuries)"; "Models of educational systems of Hutsul schools in the late XXth – early XXIst centuries"; "Software and methodological support for the study of Hutsul studies (1991-2013)"; "Logical and functional model of Hutsul educational council on the implementation of Hutsul studies in the educational space of the region (1991-2015)"; "The concept of the mobile application "Hutsul 24" for teachers, students, parents and all interested in Hutsul studies"; "The main types and centers of folk art of Hutsulshchyna"; "Recommended list of architectural and landscape-park monuments of Hutsulshchyna for acquaintance (visit) in the process of studying Hutsul studies"; "Use of educational opportunities and pedagogical potential of

Hutsul ethnocultural heritage in the process of studying Hutsul studies”; “Scientific and pedagogical ideas of Petro Losyuk”.

Keywords: Hutsulshchyna, Hutsul studies, national education, national upbringing, mountain school, village school, Ukrainian studies, ethnopedagogy, folk pedagogy, museum pedagogy, innovative learning technologies, innovative experience, training of future teachers, educational process, ethnocultural potential.